

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE EĞİTİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE UYGULAMALARI

OPINIONS AND APLICATIONS OF SOCIAL SCIENCE TEACHER FOR THE MUSEUM EDUCATION

Kevser SOLMAZ¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin müze eğitime yönelik tutum ve uygulamalarını ortaya koymaktır. Bu çerçevede ilk aşamada müze eğitimi kavramı ve müze eğitiminin önemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma bulguları için Kayseri ilinde çeşitli ortaokullardaki 8 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Elde edilen veriler ışığı altında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitimi kavramı üzerinde yeterli bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, uygulamalarını daha çok geleneksel yöntem olarak sürdürdükleri görülürken öğretmenlerin son zamanlarda müze ziyaretleri düzenlemedikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin müzeye ziyarete götürmemelerinin sebebi olarak zamanı, maliyeti, prosedürü, müfredat yoğunluğunu, öğrencilerin olumsuz tutumlarını, aile gerekçelerini belirttikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Müze Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşleri.

ABSTRACT

This study aims to reveal the attitudes and applications of social science teachers for the museum education. Within this scope, information was given about the concept of museum education and its importance. Semi-structured interview with 8 teachers from different secondary schools in Kayseri were carried out for the research findings. The data was analysed with descriptive analysis. In the light of obtained information, it is determined that social science teachers don't have enough information

---

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Sosyal Bilgiler Eğitimi. kevser_solmaz@hotmail.com.

about museum education. It is seemed that teachers pursue the traditional methods and it is determined that teachers haven't organised museum visit in recent times. It is observed that teachers see costs, procedure, density of curricula, students' negative attitudes and family excuses for the reason not to take students to museum off.

Keywords: Museum Education, Social Science Education, Social Science Teachers' Opinions.

1. GİRİŞ

Müzeler öğrencilerin öğrendikleri bilgileri nesnel olarak desteklemesini sağlayan yerlerdir. Sosyal bilgiler dersi insan ile ilgilidir. Öğrenciler geçmiş zamanda yaşamış insanların nasıl yaşadığını, ne tür faaliyetler içerisinde bulunduğunu öğrenerek bugünü anlayabilmektedir. İşte bu anlama işini kalıcı, anlaşılabilir ve etkileyici hale getiren en önemli unsurlardan biri müzelerdir.

Müzelerin temel işlevi, toplama, koruma, araştırma olarak kabul edilirken, bu işlevlere eğitimin katılması çağımıza özgüdür. Müzelerin bu tür kullanımında 1789 Fransız Devrimi'nin bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Ata, 2002: 65-66). Buna paralel olarak bir müze ziyareti ile ilgili hazırlık ve ziyaret süreçlerinin planlanması, müze ziyaretinin işlevsel olarak gerçekleştirilmesi ve ziyaret sonuçlarının öğrencilerle değerlendirilmesi sınıf öğretmenleri, sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin kazanmaları gereken becerilerden biri olarak ortaya çıkmıştır (Kabapınar, 2012: 292). Peki öğretmen müze faaliyetlerini nasıl sürdürmelidir?

Öğretmen, müzede öğrenme ortamının yapısını iyi anlamalıdır. Müzede öğrenme sınıftan farklı olup, her iki ortam birbirinin tamamlayıcısıdır. Okulda öğrenme sözlü iletişimle olmaktadır. Müzede ise nesne ve görsel kaynaklar, öğrenme sürecinin temelidir. Müzede öğrenciler „gerçek şeylerle” sarılmıştır (Ata, 2002: 70). Bunlar okulda elde edilen bilgiye yeni bir boyut katar. Bu anlamda müzeler ve müze ziyaretleri, eskiden algılandığı üzere, öğretmen ve öğrenciler için “*bak ve geç git*” temelli ziyaret alanları olmaktan uzaklaşmıştır (Kabapınar, 2012).

Eğitimi; bilgi, beceri ve karakteri yaşam boyu geliştirme olarak benimseyen pek çok kimse, müzelere bir „informal öğrenme ortamı” olarak bakmaktadır. Gerçekten müzeler, yetişkinler için bir öğrenme ortamı oluşturabilir. Yetişkinlikte müzeye ilişkin olumlu tutumun kazandırılması okul sıralarında olacaktır. Özellikle Türkiye gibi ülkelerde aile olarak müzeyi gezme alışkanlığı pek olmadığı için müzeye ilişkin olumlu tutum geliştirme „formal tarih eğitimi” bağlamında ele alınmalıdır. Zaten, Avrupa ve Amerika da olsun, Türkiye’de olsun, pek çok kimse müzelere ilk ziyaretini okulda iken yapmaktadır ve küçük yaşta yaşadıkları bu deneyim daha sonra onların müzelere bakışlarını da belirlemektedir (Ata, 2002: 69). Bu yüzden öğrenciler mümkün olduğunda erken yaşlarda müze ziyaretlerine götürülmelidir.

Müzeler gibi tarihi eserlerin sergilendiği yerler, sosyal bilgiler ve tarih derslerini ders kitabı bağlamının sınırlılığında çıkararak üç boyutlu somut olarak görülen, o döneme ilişkin empati ve duyumsamaların yapılabildiği durum ve ortamlara dönüştürülmektedir (Kabapınar, 2012: 292). Müzelerin bu işlevi öğrencilerin konuyu anlamasına yardımcı olmaktadır.

Çağdaş gelişmiş ülkelerde müzeler inşa edilirken salt müze olarak değil, eğitim kurumları gibi işlev görecektir ortamlar da inşaat sürecinde göz önünde bulundurulmaktadır. Bu çerçevede müze yerleşkelerinin bünyesinde özel dershaneler, atölyeler, drama sınıfları, sinema salonları, tarihsel kıyafet gardıropları, öğrenci ürünleri için sergi alanları da göz önünde bulundurulmaktadır. Türkiye'de ise bu konuda ciddi çalışmalar yürüten Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi örnek verilebilir (Kabapınar, 2012: 293).

Müze eğitimi uygulama süreci üzerinde duralım. Müze eğitiminin uygulama süreci üç basamaktan oluşmaktadır. Bunlar; müze öncesi, müzedeki süreç ve müze sonrası etkinliklerdir. Müze öğrenci için bilgilendirme, müzedeki süreci deneyimleme/katılım ve müze sonrası süreci ise değerlendirme olarak ifade etmek olanaklıdır (Kabapınar, 2012: 295). Öğretmenlerin bu konu üzerinde faaliyetler yapması ve müze eğitimi aşamalarını uygun şekilde uygulaması gerekmektedir.

Müze eğitimine ilişkin araştırmalar incelendiğinde, müze eğitiminin görsel sanatlar öğretimindeki etkisi ve öğrenci başarısına etkisi üzerinde durulmuştur. Araştırmalar müzelerin eğitime katkısı üzerinde ve müze eğitime yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri üzerinde durmuştur. Yapılan araştırmalara örnekler verelim. Ata (2002) tarafından yapılan araştırmada tarih öğretmenleri, müze eğitime ilişkin olumlu görüş sahibidir. Fakat, aldığı tarih eğitiminin onu müzelerde etkin kılmadığının farkındadır. Bununla birlikte, tarih öğretmeni, müze görevlileri ile ortaklaşa ve işbirliği içinde çalışmanın önemini farkındadır şeklinde sonuç ortaya konmuştur. Arı (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmada sınıf öğretmenlerinin müze bilinci öğrenme alanının çocuklara kazandırdığı tutum ve davranış değişiklikleri bakımından önemli ve gerekli gördükleri, ancak bu alana yönelik kendilerini bilgi ve uygulama anlamında yeterli bulmadıkları ve bu alanda bir eğitime ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Gürkan (2004) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun müzelerle ilgili yeterli bilgilerinin olduğu, birçok öğrencinin eğitim yaşantısı boyunca bir kez müzeye gitmiş olduğu tespit edilmiştir. Kısa (2012) tarafında yapılan araştırmada 11 yıl ve daha fazla kıdem yılına sahip öğretmenlerin müze gezilerine daha fazla önem verdikleri ve öğretmenlerin müze gezilerinde yaşadıkları en büyük problemin sınıfların kalabalık olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Güleç ve Alkış (2003) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenlerinin müze gezilerini planlarken ve gerçekleştirirken sosyal bilgiler ve sanat eğitimi öğretmenleriyle işbirliği içinde çalışmalarını eğitimin kalitesi ve gezinin amacına ulaşması açısından daha faydalı olabilir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ve ilgili diğer bakanlık ve kuruluşlar ile müzelerin işbirliği içinde çalışmalarını ve yeni projeler üretmelerini de aynı şekilde daha faydalı sonuçlar verebilir şeklinde sonuç ortaya çıkmıştır. Kaya ve Şeker

(2012) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin büyük bir kısmının bilgi, görsellik ve genel kültür açısından müze gezilerinin kendilerine çok yarar sağladığını, müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığını, tarih, coğrafya ve genel kültür alanında kendilerini geliştirmelerine yardım ettiğini düşündükleri ve sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğuna inandıkları tespit edilmiştir. Yukarıda belirtilen referanslar müzelerin eğitime katkısından, öğretmenlerin yapması gerekenlerden ve diğer kurumların yapması gereken faaliyetlere değinmektedir. Yapılan araştırmalar aynı zamanda müze eğitiminin öğrencilerde bazı becerilerin gelişmesine katkılarının olduğunu göstermişlerdir. Ancak müze eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşlerinin yer aldığı araştırmalar azdır. Bu çalışma müze eğitimi konusunda önemli unsurlardan biri olan öğretmenlerin bu konu üzerinde görüşlerine yer vermektedir. Öğretmenlerin görüşleri ışında yapılacak çalışmaların katkılarının olabileceği düşünülmektedir ve müze eğitimi uygulamalarına ve yapılacak düzenlemelere katkı sağlayacağı umulmaktadır. Araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik tutumlarını ortaya çıkarmaktır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitimi konusunda tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmada řu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik tutumları ve uygulamaları nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenleri müze ziyaretlerinde daha çok hangi yöntem ve tekniklerini kullanıyorlar?
3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine göre müze eğitime yönelik öğrencilerin, diğer öğretmenlerin ve okul idaresinin tutumları nasıldır?
4. Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre müze eğitimi uygulamalarının avantaj ve sınırlılıkları nelerdir?
5. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik beklenti ve önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Çalışma Grubu

Çalışma Kayseri ilinde çeşitli mahallelerde bulunan 6 farklı ortaokulda gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 8 (4'ü bayan 4'ü erkek) sosyal bilgiler öğretmeni katılmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu toplam 11 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formu müze eğitimine yönelik literatürden okumalar yapıldıktan sonra hazırlanmıştır. Görüşme sırasında ses kaydı yapılmıştır. Görüşme formu ekte yer olmaktadır.

Verilerin Analizi

Görüşmeler, öğretmenlere araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ses kayıtları dinlenerek her bir öğretmen için ayrıca yazıya geçirilmiştir. Verilerin analizinde uzman görüşünden yararlanılmıştır. Veriler betimsel analiz tekniğinden yararlanılarak çözümlenmiştir. Analiz sürecinde ilk olarak tek tek bütün sorulara verilen cevaplar kodlanmıştır. Her bir soru için kodlama yapılmış, yüzde ve frekans tabloları oluşturulmuştur. Bulguların analizi uzman eşliğinde el ile yapılmıştır. Daha sonra bulgularda en çok yer verilen görüşler dikkate alınarak yorumlanmış ve öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmış ve alanyazın kullanılarak yorumlamalar yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırma verilerinden elde edilen bulgular; verilerin analizinde oluşturulan temalar bağlamında sunulmuştur. Buna göre araştırma bulguları çeşitli temalar altında tablolar ile gösterilmeye çalışılmıştır. Oluşturulan temalar 13 tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet süreleri

Hizmet Süresi	f	%
0-9	1	12,5
10-19	5	62,5
20-29	1	12,5
30+	1	12,5
Toplam	8	100

Tablo 2. Müze eğitimi üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Öğrencilerin tarihi, kültürü, geçmiş zamana ait bulguları, birinci el kaynakları birebir, görerek öğrenmeleridir.	3	37,5
İnternet üzerinden sanal olarak gezmektir.	1	12,5
Hiçbir fikrim yok.	1	12,5
Aslında çok isteyip de yapamadığım bir şeydir.	1	12,5
Hiç öyle bir eğitim almadık.	1	12,5
Öğrencilerin teoriden çok pratiğe yönelik öğrenmeleridir.	1	12,5
Ülkemizin eğitimi açısından yapılması gereken en önemli eğitimlerden biridir.	1	12,5

Tablo 2’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 37,5’i (3 kişi) müze eğitimini öğrencilerin tarihi, kültürü, geçmiş zamana ait bulguları, birinci el kaynakları birebir, görerek öğrenmeleri şeklinde tanımlamışlardır.

Öğretmenlerden alınan cevaplardan yola çıkarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğunun müze eğitimi kavramını daha önce duymadıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte katılımcı öğretmenler müze eğitime yönelik tanımlar yapmışlardır. Öğretmenler arasında müze eğitimi kavramını “İnternet üzerinde sanal olarak gezmektir.” şeklinde tanımlayan öğretmen de yer almaktadır. Öğretmenler alınan cevaplardan yola çıkarak müze eğitimi konusunda kavramsal olarak bilgilerinin olmadığı görülmektedir. Aktekin’in (2008) yapmış olduğu araştırmada “Mevcut eğitim çalışmalarının daha etkili yürütülebilmesi için öğretmenler müzeler ve tarihi eserlerin eğitimde kullanımı ile müzelerin imkanları konusunda bilgilendirilmelidir.” şeklinde sonuç ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırma sonuçları bu yönüyle Aktekin’in yapmış olduğu araştırma ile paralellik göstermektedir.

Safran ve Ata’nın (1998) yapmış olduğu araştırmada tarihsel çevrede tarih öğretimiyle ilgili kılavuz kitapların öğretmenin kullanımına sunulması gerektiği, okulun bulunduğu bölgenin tarihsel dokusu göz önüne getirilerek, tarih ders programı bağlamında yapılacak okul dışı etkinliklere işlerlik kazandırması gerektiği şeklinde öneriler yer almaktadır. Yapılan araştırmada öğretmenlerin eksikliklerine yönelik öneri sunması açısından bu araştırma ile uygunluk göstermektedir.

Tablo 3. Müze eğitiminin Sosyal Bilgiler dersindeki önemi üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Sosyal Bilgiler dersi için önemlidir	8	100
Somatlaştırıyor, öğrenmeyi kolaylaştırıyor, bilgilerin kalıcılığını sağlıyor.	6	75
Bazı konularda, en azından tarih konularında gereklidir	1	12,5

Tablo 3'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 100'ü (8 kişi) müze eğitiminin sosyal bilgiler dersi için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %75'i (6 kişi) müzenin somutlaştırıcı olduğunu, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, bilgilerin kalıcılığını sağladığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bir diğer öğretmen ise müzenin bazı konularda kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden biri: "Vazgeçilmez birinci derecede önceliklidir" şeklinde ifade kullanmıştır. Öğretmenlerden alınan cevaplara göre, öğretmenlerin müzeyi sosyal bilgiler dersi için önemli bir unsur olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır.

Çengelci'nin (2013) yapmış olduğu araştırma sonucunda "Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinin sınıf dışı öğrenmeye uygun olduğunu, sosyal bilgiler dersinin toplumsal yaşama dönük olduğunu ve sosyal bilgiler dersinde sınıf içinde örneklerin günlük yaşamdan verilebildiğini düşünmektedirler." şeklinde sonuca ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları bu yönüyle benzerlik göstermektedir.

Tablo 4. Müze ziyaretleri düzenleme üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Öğrencileri müze ziyaretine götürdüm	6	75
Öğrencileri müze ziyaretine götürmedim	2	25

Tablo 4'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin %75'i (6 kişi) öğrencilerini müze ziyaretine götürdüğünü belirtirken, öğretmenlerin %25'i (2 kişi) öğrencilerini şu zamana kadar hiç müze ziyaretine götürmediklerini belirtmişlerdir. Müze ziyaretine götürmeyen öğretmenlerin gerekçeleri ise, müfredatın yoğunluğu, prosedürün fazlalığı, okul idarecilerinin ve öğrencilerin tutumları şeklindedir.

Öğretmenlerden alınan cevaplara göre, öğretmenlerin içinde bulunduğumuz eğitim öğretim yılı içerisinde öğrencilerini hiç müze ziyaretine götürmedikleri tespit edilmiştir. Bunun sebebi olarak artan prosedür, müfredatın yoğunluğu, sınav sistemi, müze ziyaretlerinin okul vakti dışında olması gerekmesi sayılmıştır.

Ata'nın (2002) yapmış olduğu araştırmada, 204 tarih öğretmeninden 201'inin

değerlendirildiği müze ziyaretine götürmeye ilişkin soruda, 201 Tarih öğretmenin yüzde 34'ü öğrencilerini hiç müzeye götürmemiştir şeklinde sonuç çıkmıştır. Bu rakam oldukça yüksek görünmektedir. En fazla müzeye götürülenler ise, yüzde 38 oranında 1-3 kere götürme seçeneğini işaretleyen öğretmenlerdir. Araştırmanın sonuçları bu yönüyle paralellik göstermektedir.

Tablo 5. Müze ziyareti öncesinde yapılan etkinlikler üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Müze hakkında ön bilgi veriyorum	4	50
Müze kültürü hakkında bilgi veriyorum	1	12,5
Müze ile ilgili resim çizmelerini istiyorum	1	12,5

Tablo 5'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si (4 kişi) müze ziyareti öncesinde öğrencilerine bilgi verdiklerini belirtmişlerdir. Müze kültürü hakkında bilgi verdiğini söyleyen katılımcı: "Öğrencileri uyarıyoruz. Bazı materyallere dokunmamaları gerekiyor." şeklinde ifadelerde bulunmuştur.

Başka bir araştırmada, ziyaretle ilgili gerekli düzenlemeler ve planlama için öğretmenin ilgili yeri önceden ziyaret etmesi gerekir. Öğretmenler ziyaret edilecek müzenin eğitsel malzeme ve imkanları, tuvalet, park yeri, kantin gibi imkanlarını tespit etmek için müze yetkilileriyle önceden görüşme yapmalıdır (Hooper-Greenhill, 1994; Farmer and Knight, 1995'den aktaran Aktekin, 2008) şeklinde sonuç ortaya konulmuştur. Başka bir araştırmada, ziyaretin eğitsel faydasını artırmak için sınıf içinde yeterli hazırlık yapılmalıdır. Öğrenciler neleri ve niçin görecekleri konusunda önceden bilgilendirilmelidir. Eğer varsa ziyaret edilecek yerle ilgili görsel malzeme ve slaytlar öğrencilere önceden gösterilmelidir. Öğrenciler ziyaret edilen yerdeki görsel malzemenin sınıfta öğrendikleriyle uygunluğu veya zıtlığını incelemeye teşvik edilmelidir (Mainstone ve Bryant, 1972'den aktaran Aktekin, 2008). Şeklinde sonuç ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçları bu yönüyle öğretmenlerden alınan cevaplar ile paralellik göstermektedir.

Tablo 6. Müze ziyaretleri sırasında yapılan etkinlikler üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Öğrencilere kendim anlatıyorum	3	37,5
Öğrencileri rehber aracılığıyla gezdirdik	1	12,5
Not tutturma önemlidir	1	12,5

Tablo 6'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 37,5'i (3 kişi)

müze ziyaretleri sırasında müzede bulunan nesnelerin özelliklerini kendilerinin anlattıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen verilerden yola çıkarak öğretmenlerin bir kısmının kendilerinin anlattıklarını görülmektedir. Bu soruya bir öğretmen: “çocuklar zaten kendisi görüyor, anlıyor” şeklinde cevap vermiştir. Elde edilen veriler ışığı altında öğretmenlerin müze ziyareti sırasında çoğunlukla düz anlatımı tercih etmiş oldukları görülmektedir.

Ata'nın (2002) yapmış olduğu araştırmada: Bir tarih öğretmeni, öğrencileri müzeye götürmek istese, tarihi ve müzeyibilmenin yanı sıra, öğrenciyi ve öğrenme biçimini bilmesi gerekir şeklinde sonuca ulaşmıştır. Buradan yola çıkarak müze esnasında yapılacak etkinliklerin önemi ortaya çıkmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin böyle bir uygulamasının olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Müze ziyaretleri sonrasında yapılan etkinlikler üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Soru-cevap şeklinde gördüklerimizi değerlendiriyoruz	3	37,5
Öğrencilerin resim yapmalarını istedim	2	25
Öğrencilerin hissettiklerini mektup şeklinde yazmalarını istedim	1	12,5
Müzede gördüklerini anlatmaları yararlı olur	1	12,5

Tablo 7'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 37,5'i (3 kişi) müze ziyareti sonrasında soru-cevap tekniğini kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerden alınan cevaplara göre öğretmenlerin müze ziyareti sonunda öğrencilerden geri dönütler aldıkları görülmektedir. Sadece dönüt alma şekilleri değişmektedir. Araştırmaya katılan bir öğretmen müze sonrası değerlendirme amaçlı mektup yazdığını ve öğrencilere not verdiğini dile getirmiştir.

Çengelci'nin (2013) yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıf dışı öğrenmeyle ilgili çalışmalarını performans görevi olarak değerlendirdikleri, öğrencilerin sınıf dışı çalışmalarını değerlendirmeye yansıtma çalıştıkları şeklinde sonuç ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları bu yönüyle paralellik göstermektedir.

Tablo 8. Müze eğitiminin avantajları üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Görsel ve somut öğrenme sağlıyor	7	87,5
Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlıyor	3	37,5
Sosyal öğrenmeyi sağlıyor	2	25
Öğrenmeyi kolaylaştırıyor	1	12,5
Daha etkileyici oluyor	1	12,5
Öğrencilerin araştırmalarına kapı aralamış oluyor	1	12,5

Tablo 8’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 87,5’i (7 kişi) müze eğitiminin avantajlarına görsel ve somut öğrenme sağlanmasına değinmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden alınan diğer cevaplar ise öğrenmeyi kolaylaştırıyor, daha etkileyici oluyor, öğrencilerin araştırmalarına kapı aralamış oluyor şeklindedir.

Kuru (2011) yapmış olduğu araştırmada müze eğitiminin öğrencilerin etkili öğrenmelerini sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Öğretmenlerden alınan cevaplar ile bu yönden paralellik göstermektedir. Yeşilbursa’nın (2008) yapmış olduğu araştırma da ise tarihi yerlerle öğretim yöntemiyle tarih konuları daha zevkli ve öğretici hale gelir şeklinde sonuca ulaşılmıştır. Bu yönüyle de araştırma ile paralellik göstermektedir.

Tablo 9. Müze eğitimi konusunda yaşanan sıkıntılar üzerine görüşler

Görüşler	f	%
Çok fazla prosedürün olması	4	50
Müzelerin ücretli olması	3	37,5
Öğrencilerin davranışları olumsuz etkiliyor	3	37,5
Öğrencileri düzenli şekilde götürüp getirmek çok zor oluyor	2	25
Müfredatın yoğunluğu sebebi ile bu tür aktivitelere zaman kalmaması	2	25
Rehberlik ve profesyonel yardımlar yok	2	25
Aile göndermek istemiyor	1	12,5

Tablo 9’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 50’si müze eğitimi konusunda yaşanan sıkıntılara çok fazla prosedürün olmasını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 37,5’si müzelerin ücretli olmasını söylerken, % 37,5’i olumsuz öğrenci tutumlarını dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerden alınan cevaplara göre en fazla oranın bürokratik işlemlerin olduğu görülmektedir. Çengelci’nin (2013) yapmış olduğu araştırmada yaşanan sorun-

ların genel anlamda zaman sorunu, davranış sorunu, bürokratik engeller ve ekonomik sorunlar etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırma sonuçları bu yönüyle paralellik göstermektedir.

Tablo 10. Müze eğitimine yönelik öğrenci, idare ve diğer öğretmenlerin tutumuna yönelik görüşler

Görüşler	f	%
Öğrenciler olumlu tutum gösteriyorlar	4	50
Diğer branş öğretmenleri olumlu tutum gösteriyorlar	4	50
Öğrencilerin bazıları ilgili bazıları ilgisiz tutum gösteriyorlar	3	37,5
İdare ilgilenmeye çalışıyor, olumlu tutum gösteriyor	2	25
İdareciler çok olumlu bakmıyorlar	2	25
Diğer öğretmenlerle bir iletişimde bulunmuyoruz	1	12,5
İdareciler kaza bela olmasın, bize laf gelmesin şeklinde düşünüyorlar	1	12,5
İdare konusunda bir sıkıntı yaşamadım	1	12,5
Diğer branş öğretmenleri müze ziyaretine götürmüyorlar	1	12,5

Tablo 10'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si (4 kişi) öğrencilerin müze eğitimine olumlu baktıklarını belirtirken, %50'si (4 kişi) diğer branş öğretmenlerinin olumlu tutum sergilediklerini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin %37,5'i (3 kişi) öğrencilerin bazılarının ilgili bazılarının ilgisiz olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenlerden alınan cevaplara göre öğrencilerin büyük çoğunluğu ve diğer branş öğretmenleri olumlu tutum göstermektedirler. Öğretmenlerden alınan cevaplardan yola çıkarak unsurların her birinde tamamen olumlu bir tutumun olmadığı görülmektedir.

Tablo 11. Sanal müzelere yönelik tutumlara ilişkin görüşler

Görüşler	f	%
Sanal müzeleri sınıf ortamında kullanıyorum	4	50
Sanal müzeleri sınıf ortamında kullanmadım	4	50
Gidip görmekle aynı olmuyor	3	37,5
Çok faydalı, eksikliği onlarla kapatıyoruz	1	12,5

Tablo 11'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si (4 kişi) sanal müzeleri sınıf ortamında kullandıklarını dile getirirken, öğretmenlerin %50'si (4 kişi) sanal müzeleri sınıf ortamında kullanmadıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %37,5'i (3 kişi) sanal müzelerin gidip görmekle aynı olmadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan 1 öğretmen ise: "Çok faydalı, eksiklikleri onlarla ka-

patıyoruz” şeklinde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan bir diğer öğretmen ise “Aslında söylediğiniz iyi oldu. Gidilemeyecek yerlerde kullanabilirim.” şeklinde ifade etmiştir. Ata’nın (2002) yapmış olduğu araştırmada, yeni teknolojinin sunduğu imkanlar, tarih öğretmenlerin gezi yapmamalarına ilişkin bütün gerekçe ve bahaneleri bir şekilde ortadan kaldırmıştır. Hiç unutulmamalıdır ki, en iyi gezi bir yere yapılacak olan „gerçek gezidir”. Nasıl ki nesnenin olmadığı yerde onun resmi, fotoğrafı kullanılmalıdır, sanal gezi de gerçek gezinin yapılamayacağı ortamda devreye girmelidir şeklinde sonuç ortaya konulmuştur. Öğretmenlerden alınan cevaplardan yola çıkarak araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 12. Müze eğitimine yönelik beklenti ve önerilere ilişkin görüşler

Görüşler	f	%
Girişler öğrenci ve öğretmenlere ücretsiz olmalıdır	2	25
Aile ve idareciler desteklenmelidirler	2	25
Müzeler eğitim amaçlı kurulmalıdır	2	25
Müze eğitimi zorunlu hale gelmelidir	2	25
Müfredat hafifletilerek bu tür aktivitelerin önü açılmalıdır	2	25
Müze eğitimine çok erken yaşlarda başlanılmalıdır	1	12,5
İmkanlar el verdikçe müze ziyaretleri yapılmalıdır	1	12,5
Müze eğitime yönelik koordinasyon merkezi kurulmalıdır	1	12,5
Öğrencilerin müze eğitiminin önemini anlaması için öğretmenlerin ekstra çaba sarf etmesi gerekmektedir	1	12,5

Tablo 12’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerden müze eğitimine yönelik öneriler konusunda alınan cevaplar ise girişler öğrenci ve öğretmenlere ücretsiz olmalıdır (% 25-2 kişi), aile ve idareciler desteklenmelidirler (% 25-2 kişi), müzeler eğitim amaçlı kurulmalıdır (% 25-2 kişi), müze eğitimi zorunlu hale gelmelidir (% 25-2 kişi), müfredat hafifletilerek bu tür aktivitelerin önü açılmalıdır (% 25-2 kişi), müze eğitimine çok erken yaşlarda başlanılmalıdır (% 12,5-1 kişi), imkanlar el verdikçe müze ziyaretleri yapılmalıdır (% 12,5-1 kişi), müze eğitime yönelik koordinasyon merkezi kurulmalıdır (% 12,5-1 kişi), Öğrencilerin müze eğitiminin önemini anlaması için öğretmenlerin ekstra çaba sarf etmesi gerekmektedir (% 12,5-1 kişi) şeklindedir. Öğretmenlerin çeşitli öneriler sundukları görülmektedir.

Ata’nın (2002) yapmış olduğu araştırmada öğretmenler öneri olarak, M.E.B., tarih öğretiminde müzelerin kullanılmasını desteklemeli ve masrafları karşılayabilmelidir, prosedür azaltılmalıdır, mevzuatın aşılması lazımdır, yasal izinler kolayca alınmalıdır vb. belirtmişlerdir. Öğretmenlerden alınan cevaplardan yola çıkarak bu yönden paralellik göstermektedir.

4. SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Milli ve tarihi öğelerimizin öğrenciye somut olarak gösterilmesi müzeler aracılığıyla olmaktadır. Müze diğer branş derslerinde olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde de çok önemlidir. Müze eğitimi ailede başlar ve daha sonra bu görevi öğretmenler üstlenir. Fakat pek çok ailede müze ziyaretleri yapılmamaktadır. Bu çalışmada öğrencilerde müze kültürünün oluşmasında büyük öneme sahip öğretmenlerin görüşleri üzerinde çalışma yapılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinin ortaya çıkartılması müze eğitimine katkı sağlayacağı inanılmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bilgilerin yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Elde edilen veriler ışığı altında, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitimi kavramını bilmedikleri ve uygulamalarından haberdar olmadıkları ortaya çıkarılmıştır (Bu sonuca Tablo 2, 5, 6, 7 verilerinden ulaşılmıştır.). Bununla birlikte öğretmenlerin müze etkinliklerini sürdürdükleri görülmüştür. Bu etkinlikler müze öncesi ve sonrası etkinlikleridir. Yani öğretmenler müze öncesi yapılacak aktiviteleri, öğrenci bilgilendirmelerini yapmaktadırlar. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin müze ziyareti sonrasında öğrencilerinden geri dönüt almak için farklı aktiviteler kullandıkları görülmüştür. Fakat öğretmenlerin müze ziyaretleri sırasında sadece geleneksel yöntem olan anlatımı kullandıkları görülmüştür. Fakat bunun yanında farklı etkinliklerin varlığı öğrencileri daha iyi motive edecek ve müze ziyaretinden alınması gereken anlamlar alınmış olacaktır.

Elden edilen verilerden yola çıkarak, öğretmenlerin müze eğitimi konusunda uygulamalarında cinsiyetle ilgili bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte hizmet süresi 6 yıl olan katılımcı öğretmenin müze eğitimi uygulamalarında daha bilinçli olduğu görülmüştür. Bu öğretmenin yeni uygulamalardan haberdar olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi müze eğitiminin sosyal bilgiler dersi için çok önemli olduğunu, öğrenmenin kalıcılığını sağladığını, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, görsel öğrenme sağladığını dile getirirken öğretmenlerin yakın zamanda öğrencilerini hiç müze ziyaretine götürmedikleri görülmüştür. Burada eksikliklerin olduğu görülmektedir. Öğretmenler müze ziyaretleri düzenleyememe sebepleri olarak müfredatın yoğunluğu, sınav sistemi, prosedürün çok olması, olumsuz öğrenci ve idareci tutumları şeklinde dile getirmişlerdir. Fakat bunların aşılabilir problemler olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler müze ziyaretlerini öğrencilerin çok sevdiğini dile getirmişlerdir. Burada önemli olan öğrenci olduğuna göre bu tür faaliyetlere yer verilmesi gerektiği görülmektedir.

Öğretmenler öneri olarak; prosedürün azaltılması gerektiğini, müfredatın hafifletilmesi gerektiğini, müze girişlerinin ücretsiz olması gerektiğini, müze ziyaretlerinin düzenli olarak yapılması gerektiğini, müze eğitiminin ders olarak konulması gerektiğini, genel bilinçlendirmenin yapılması gerektiğini dile getirmişlerdir.

Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulabilir:

1. Müze eğitimi konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.
2. Okul idaresi, öğrenci ve veliler için müze eğitimine yönelik eğitim verilmelidir.
3. Müze gezileri eğlenceli gün geçirmek amaçlı değildir. Bu yüzden her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir.
4. Müzeler eğitim amaçlı kurulmalı ve öğrencilerin çeşitli aktiviteleri gerçekleştirebilmesine olanak sağlamalıdır.
5. Müze ziyareti öncesinde ziyaret edilecek müze ile ilgili çalışma yapıları hazırlanmalı ve öğrencilere dağıtılmalıdır.
6. Müze içi eğitimde yaratıcı drama, oyun etkinlikleri ve atölye çalışmaları yapılabilir.
7. Müze sonrası öğrencilerden yeni bir ürün (resim, heykel, maket, şiir, seyahatname vb.) ortaya koymaları istenebilir.
8. Müze rehberi ve görevlilerinin müze eğitimi konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ve onların faaliyetlere destek vermesi gerekmektedir.
9. Öğretmen adaylarının lisans öğretiminde müze eğitime yönelik uygulamalı projeler yapması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AKTEKİN, Semih. (2008). "Müze Uzmanlarının Okulların Eğitim Amaçlı Müze Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, ss.103-111.
- ARI, Çağnur. (2010). *Müze Bilinci Öğrenme Alanı Etkinliklerinin Gerçekleşebilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- ATA, Bahri. (2002). "Müzelerle Ve Tarihî Mekanlarla Tarih Öğretimi :Tarih Öğretmenlerinin "Müze Eğitime" İlişkin Görüşleri". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇENGELCİ, Tuba. (2013). "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınıf Dışı Öğrenmeye İlişkin Görüşleri". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler. Educational*

- Sciences: Theory & Practice*, Cilt:13, Sayı: 3, ss. 1823-1841.
- GÜLEÇ, Selma; ALKIŞ, Seçil. (2003). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: XVII, Sayı: 1, ss. 63-78.
- GÜRKAN, T. (2004). İlköğretim II. Kademedede Müze Eğitiminin Önemi Üzerine Araştırma (Bursa Örneğinde).Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- KABAPINAR, Yücel. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*.Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- KISA, Yavuz. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- KURU, T. (2011). İlköğretim 6.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Müze Kaynaklı İşbirliğine Dayalı Öğretim Yönteminin Öğrenci Kazanımlarına Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- SAFRAN, Mustafa; ATA, Bahri. (1998). "Okul Dışı Tarih Öğretimi". *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, ss. 87-94.
- YEŞİLBURSA, C.Cemil. (2008). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerin Kullanımı". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:7, Sayı: 2, ss. 483-506.
- YILMAZ, Kaya. ve Şeker Mustafa. (2012). "İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi". *İAÜ-FBD*, Cilt: 1, Sayı:2, ss. 21-29.